

DOI: <https://doi.org/10.51209/platform.2.10.2024.205-227>
УДК 766.012:766.9(450)"19"

Тарас Юрійович КОПАНСЬКИЙ,
аспірант,
Національна академія
образотворчого мистецтва й архітектури,
Київ, Україна,
e-mail: taras.kopanskyi@naoma.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-0878-8050

ХУДОЖНЬО-ВИРАЗНІ ОСОБЛИВОСТІ ІЛЮСТРАЦІЙ СЕРДЖІО ТОППІ (НА ПРИКЛАДІ КОЛОДИ «PRIMORDIAL TAROT»)

Анотація. У статті здійснено комплексний мистецтвознавчий аналіз образних та композиційних особливостей графіки в ілюстраціях Серджіо Топпі для колоди «Primordial Tarot» (Первісне Таро). Досліджено унікальний підхід художника до переосмислення традиційної іконографії системи Таро в розрізі первісної культури та архаїчних символів. На основі детального вивчення візуального матеріалу розкрито специфіку авторських композиційних рішень, використання кольору, динамічних структур і орнаментальних деталей, які вирізняють роботу Топпі серед інших інтерпретацій.

У дослідженні розкрито особливості композиційної побудови ілюстрацій, зокрема використання золотого перетину, асиметричних рішень, динамічних діагональних структур і ритмічної організації простору. Окрему увагу приділено стилістичній еволюції манери Топпі, зокрема впливу його робіт у графіці на підхід до створення Таро.

Стаття розкриває новаторський підхід Топпі до створення візуальної мови. Проаналізовано, як художник використовує контрасти форм, масштабів і текстур для створення складної семантичної структури зображень. Виявлено певні обмеження обраного художником композиційного підходу, зокрема тенденцію до візуальної монотонності, яка може впливати на сприйняття колоди.

Дослідження демонструє, як через переосмислення традиційної символіки та створення власної візуальної мови Топпі вдалося розширити межі жанру Таро, запропонувавши унікальну інтерпретацію, що апелює до глибинних пластів людської свідомості та культурної пам'яті. Результати дослідження можуть бути корисними для мистецтвознавців, графічних дизайнерів та дослідників візуальної культури.

Ключові слова: візуальна мова, образ, колір, композиція, архаїчні символи, Таро.

Вступ. У контексті візуального мистецтва ХХ ст. постать Серджіо Топпі вирізняється особливою самобутністю та новаторським підходом до графіки. Його творчий шлях, що розпочався з ілюстрацій для енциклопедій та художньої літератури у 1960-х рр., а згодом розвинувся у створенні авторських коміксів, позначений постійними експериментами з формою та змістом. Саме тому звернення художника до тематики Таро наприкінці 1980-х рр. стало не просто черговим комерційним проектом, а глибоким мистецьким дослідженням можливостей трансформації традиційної символічної системи.

Карти Таро становлять унікальний феномен візуальної культури, що протягом століть привертає увагу митців як особлива форма образотворчого мистецтва, яка поєднує символічну традицію з художньою інтерпретацією. Митці по-різному трактують цю традиційну форму,

створюючи унікальний культурний феномен. Кожен майстер додає власне бачення архетипів і символів. Серед художніх переосмислень Таро вирізняється «Primordial Tarot» (Первісне Таро) італійського ілюстратора Серджіо Топпі, створена наприкінці 1980-х – початку 1990-х рр.

Серджіо Топпі реінтерпретує традиційні форми в сучасному мистецтві, а його унікальний графічний стиль та оригінальна композиція вражають. Особливо цікавою є його варіація Таро. Топпі відкидає канони, створюючи радикально нове бачення цих окультних символів. Він розкриває їх через призму первісної культури й архаїчних архетипів, демонструючи глибоке розуміння візуальної мови.

На особливу увагу заслуговує композиційна майстерність Топпі, яка проявляється у створенні складних візуальних структур, де кожен елемент працює на розкриття глибинного змісту картини. Художник майстерно використовує колір, форму, ритм та простір, створюючи складні зображення, що апелюють як до раціонального, так і до інтуїтивного сприйняття.

У контексті сучасного мистецтвознавства аналіз композиційних особливостей ілюстрацій Серджіо Топпі для «Primordial Tarot» набуває особливої актуальності. Це дослідження дозволяє глибше зрозуміти механізми трансформації традиційної символіки в сучасному візуальному мистецтві, а також простежити еволюцію індивідуального стилю художника в контексті роботи з усталеною іконографічною системою.

Вивчення композиційних рішень Топпі в колоді «Primordial Tarot» відкриває нові перспективи для розуміння взаємодії між традиційними формами та сучасними художніми практиками, демонструючи, як класична система символів може бути переоцінена через призму індивідуального художнього бачення. Це

дослідження також розширює наше розуміння можливостей графічного мистецтва в створенні складних семантичних структур та емоційно насичених візуальних контекстів.

Постановка проблеми. Аналіз композиційних особливостей ілюстрацій Серджіо Топпі для колоди «Primordial Tarot» розкриває важливу проблему сучасного мистецтвознавства: трансформацію традиційних символічних систем у контексті авторського художнього бачення. Актуальність цієї проблематики зумовлена зростаючим інтересом до переосмислення культурної спадщини в сучасному мистецтві та потребою теоретичного осмислення таких трансформацій.

Творчість Топпі в контексті «Primordial Tarot» представляє особливий дослідницький інтерес, оскільки демонструє унікальний підхід до інтерпретації усталеної іконографічної системи. Художник створює складну візуальну структуру, де композиційні рішення не лише виконують естетичну функцію, але й формують новий семантичний простір, що апелює до архаїчних пластів культурної пам'яті.

Дослідження композиційних особливостей робіт Топпі набуває додаткової актуальності в контексті сучасних тенденцій у графічному дизайні та ілюстрації. Його новаторський підхід до організації простору, роботи з кольором та формою відображає важливі аспекти взаємодії традиційного та сучасного в мистецтві. Аналіз цих аспектів дозволяє краще зрозуміти механізми художньої інтерпретації культурних архетипів у візуальному мистецтві ХХІ ст.

Практичне значення дослідження полягає у можливості застосування виявлених композиційних принципів у сучасній мистецькій практиці. Розуміння методів роботи Топпі з традиційною символікою та його підходів до створення складних візуальних структур може

збагатити інструментарій сучасних художників і дизайнерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичне підґрунтя композиції як фундаментального елемента образотворчого мистецтва представлено ґрунтовними працями визнаних дослідників. Особливо значущими є роботи Й. Іттена «Елементи образотворчого мистецтва» [2] та «Мистецтво кольору» [3], які систематично розкривають принципи візуальної гармонії, колористики та структурної організації художніх творів. У «Мистецтві кольору» автор детально досліджує психологію сприйняття кольору та принципи колірної гармонії, тоді як в «Елементах образотворчого мистецтва» пропонує комплексний аналіз базових елементів композиції – від ліній до складних просторових співвідношень.

Вагомий внесок у розвиток теорії композиції зробили представники вітчизняної школи, зокрема В. Гудак [1]. У своїх фундаментальних працях він розглядає композицію як комплексне явище, наголошуючи на нерозривному зв'язку між формальними елементами та змістовим наповненням твору, що є ключовим для досягнення композиційної цілісності та художньої виразності.

Дослідження творчості Серджіо Топпі найбільш повно представлено в збірці есе «Sergio Toppi: Il segno della storia» («Серджіо Топпі. Знак історії»), яка простежує еволюцію художньої мови митця. Хоча робота над колодою «Primordial Tarot» згадується в ній лише побіжно, дослідження розкриває важливі аспекти творчого методу Топпі цього періоду. Біографічні відомості про ранній період творчості художника містяться в працях А. Анджоліно [4], а також П. Гравета [7], проте вони не пропонують глибокого аналізу його художньої стилістики.

Символічна мова Таро та її сучасні трансформації ґрунтовно проаналізовані в праці А. Ходоровські та М. Кости «The Way of Tarot: The Spiritual Teacher in the Cards» («Шлях Таро: Духовний вчитель у картах») [8]. Хоча автори безпосередньо не розглядають колоду Топпі, їхні спостереження щодо сучасних інтерпретацій традиційної іконографії Таро створюють важливий контекст для розуміння «Primordial Tarot». Окремі аспекти композиційної структури колоди висвітлені в статті Б. Мура, опублікованій видавництвом «Lo Scarabeo» [12], проте цей аналіз має переважно описовий характер.

Цінним первинним джерелом залишається інтерв'ю з художником на сайті видавництва «Mosquito,» яке розкриває концептуальні засади та методологію роботи над проєктом. Варто зазначити, що більшість досліджень творчості Топпі зосереджується на його діяльності як коміксиста та ілюстратора, залишаючи недостатньо висвітленими його експерименти з форматом Таро, що підкреслює актуальність даного дослідження.

Проведений аналіз наукової літератури свідчить про наявність ґрунтовних досліджень у галузі теорії композиції, окремих аспектів творчості Топпі та символіки Таро. Водночас, спостерігається відсутність комплексних досліджень, які б безпосередньо пов'язували художню мову Топпі з форматом Таро, що підкреслює новизну та актуальність даного дослідження. Наявні джерела створюють теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу композиційних особливостей колоди «Primordial Tarot» та її місця у творчій спадщині художника.

Мета статті – здійснити комплексний аналіз композиційних особливостей графіки й авторського підходу Серджіо Топпі у створенні ілюстрацій до колоди «Primordial Tarot», виявити ключові характеристики

художньої мови, яка формує унікальну візуальну систему автора.

Реалізація завдань дослідження стала можливою завдяки використанню таких підходів: мистецтвознавчого – для аналізу композиційних структур і орнаментальних деталей; семіотичного – для вивчення символіки та її культурних контекстів; герменевтичного – для інтерпретації візуальних образів у межах архаїчного та сучасного дискурсів; аналітичного – для порівняння традиційної іконографії та новаторських підходів Топпі; синтетичного – для узагальнення результатів у контексті сучасного графічного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Серджіо Топпі (1932-2012 рр.) – визначний італійський художник коміксів та ілюстратор, чия творчість вирізняється глибоким психологізмом, складними наративами та витонченим, часто сюрреалістичним, візуальним стилем. Його роботи охоплюють жанри вестерну, фентезі, історичної драми та адаптацій літературних творів та відзначаються майстерним використанням чорно-білої гами, грою світла й тіні, особливою увагою до деталей. Його вплив на розвиток європейського коміксу є беззаперечним, а його творчість продовжує надихати нові покоління художників.

Окрім роботи над коміксами, Топпі також звертався до створення ілюстрацій та дизайну, зокрема, колоди карт Таро. Свою художню колекцію карт Таро під назвою «Tarot of the Origins» Топпі та П'єтро Алліго розпочали випускати ще в 1989 р. [4]. Тоді вона складалася лише зі Старших Арканів — фундаментальних символічних парадигм і архетипів стародавнього окультної традиції [12]. А вже в 1992 р. колода виросла до повного складу. Допрацюював колоду Топпі вже у співпраці з художником Манфреді Торальдо [12]. Таким чином, колоду можна вважати спільною розробкою трьох неординарних майстрів, де

кожен вніс свою унікальну творчу візію. Технічна та виконавча складові належать виключно Топпі.

Серджіо Топпі підходив до ілюстрацій для Таро з раціональним поглядом. Як і зазначав сам митець, він не вірив в астрологію [9]. Ворожіння на картах викликало в нього явний скепсис. Але саме це відкрило йому безмежний простір для творчості. Він зосередився на художній частині, покинувши всі містичні упередження. Для Топпі Таро стали мистецькою платформою, а не просто інструментом духовних практик чи передбачення. Таро для Топпі — простір художнього експерименту. Замість провидіння майбутнього він досліджував форму, колір, композицію. Інтуїтивний підхід, вільний від езотеричних догм, народжував унікальні авторські образи. Митець сприймав проєкт як творчий виклик, шанс втілити своє бачення без обмежень. Творча свобода у роботі над ілюстраціями для колоди «Primordial Tarot» охоплювала вибір теми, стилю і підходу у створенні колоди, де Топпі зміг втілити свій авторський почерк [9].

Зі структурного погляду «Primordial Tarot» істотно відрізняється від класичної колоди, наприклад, Таро Райдера-Уейта, або Марсельське (Рис. 1, 2). Замість суворого дотримання канонічних зображень Серджіо Топпі переосмислює традиційну символіку Таро, наповнюючи її новими візуальними образами та емоційним змістом [8, с. 17; 1], натомість створює власну, інтуїтивну систему, яка резонує з ідеєю цього проєкту. Колода являє собою уявлення про Таро, яке могло існувати «до початку часів», до формування звичних архетипних іпостасей. Хоча загальна структура з 72 карт зберігається, її змістова парадигма набуває кардинальної трансформації [12]. Так, Топпі моделює новий візуальний і концептуальний наративи, які апелюють до первісних, прадавніх джерел людського підсвідомого. Це не просто адаптація класичних

карт, а цілковито новий погляд, який викликає у глядача не раціональне прочитання, а емоційно-інтуїтивний резонанс і асоціативний зв'язок із невідомим.

Рис. 1. Tonpi C. Карти Молодших Арканів «Primordial Tarot». З відкритих джерел

У «Primordial Tarot» Топпі відмовляється від традиційних символів мастей, замінює їх колірні гами, формує емоційний і семантичний контекст кожної карти. Водночас, художник не цурається використання символів, хоча вони не є безпосередньою реплікацією канонічних знаків. Топпі замінює їх на елементи, що корелюють із тематикою карт і загальною концепцією колоди, додаючи їм непересічної семантичної об'ємності.

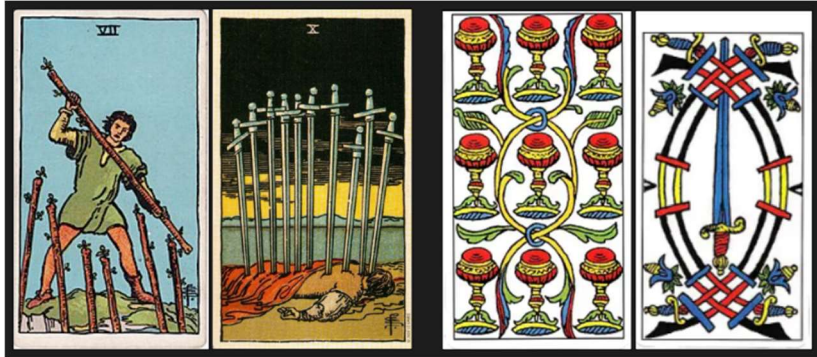

Рис. 2.

а)

б)

Рис. 2. Карти Молодших Арканів. а) «The Rider–Waite Tarot» (Таро Райдера–Вейта); б) «Tarot de Marseille» (Марсельське Таро). З відкритих джерел

Це дозволяє кожній карті вийти за рамки звичного трактування, створюючи нові можливості для інтерпретацій. Подібна трансформація відкриває перед творцем великий простір для самовираження та надає змогу всебічно реалізувати свій візіонерський потенціал. На відміну від класичних колод, де більшість карт мають спрощене, умовне зображення певної кількості сакральних символів масті (кубків, посохів, мечів, пентаграм) [8, с.17], Топпі створює поліаспектні, семантично місткі художні образи, які значно деконструюють усталені парадигми візуального сприйняття.

Так, синій відтінок із символом вази чи амфори (масть Душі) переосмислює традиційне трактування масті Чаш, де замість звичних кубків акцентується увага на елементах, які символізують духовну сферу, внутрішній світ, інтуїцію, емоції. Саме тому в цій підбірці так багато зображень шаманів, ритуальних предметів, прадавньої сакральної архітектури (мегаліти, а саме кромлех), що уособлюють не зовнішніх постатей, а частину власної

трансцендентної особистості та зв'язку з потойбіччям, є одним із лейтмотивів цієї колоди [12]. Жовта, майже золотиста палітра асоціюється з мастю Самородку та перегукується з класичними Пентаклями, втілюючи земний добробут і матеріальність. Ці карти багаті зображенням золотих прикрас, статусних персон первісної спільноти. Зелений колір природи переосмислює Жезли, де Топпі зображує масть у вигляді певного кістяного різьбленого атрибута, схожого на проторелігійний жезл, та акцентує на гармонії з природою й первісній енергії життя. Тут багато зображень дерев або їх фактури. Червоний репрезентує масть Крові та зберігає зв'язок із мечами. Хоча Топпі уникає прямої цитати, обирає для зображення давній, вищерблений кинджал як уособлення сили та боротьби. У цих картах можна помітити багато зображень, пов'язаних із полюванням, пізнанням смерті (як карта 11 із зображенням дитини й кістяними рештками), переживанням пологових мук, які символізують початок нового життя.

Старші Аркани, окутані в чорний колір, набувають містичної ваги. Їхні архетипні значення подані максимально лаконічно – лише через номери, що залишає простір для інтуїтивного прочитання, не враховуючи класичного трактування ієрархії. Цей підхід підкреслює ідею первісності: образи Арканів не нав'язують інтерпретації, а лише натякають, провокуючи глядача на пошуки власних інтерпретацій. Усе це разом створює нову парадигму ітерацій, де кольори та символи формують візуальну мову, глибоко вкорінену в концепції до архетипного, прадавнього Таро. Чотири базові тони розкриваються у витончених нюансах, наділяючи малюнки глибиною. Топпі балансує між одноманітністю та багатоголоссям барв. Колір стає значущим засобом, підсилюючи настрій і зміст кожної карти. Майстерне використання відтінків перетворює їх із

декору на виразний інструмент, що розкриває ідейне навантаження зображень [3, с.18].

На протигагу цьому, у класичній колоді Райдера-Уейта й Марсельській (рис. 2) карти на кшталт «десять мечів» або «сім палиць» зазвичай мають образний характер, проте, завжди чітко зображають кількість предметів, що відповідає назві карти [8, с.22]. Це створює певну візуальну закономірність і полегшує сприйняття значення. У колоді Топпі такий підхід відсутній. Його карти не відтворюють кількість предметів, пов'язаних із мастю, натомість зосереджуючись на загальній атмосфері та витонченішій символічній парадигмі. Художник прагне передати суть і емоційний стан карти через асоціативні образи, кольори та деталі. Це робить колоду менш буквальною, прямолінійною, але значно інтуїтивнішою, змушуючи глядача або користувача Таро прискіпливіше пізнавати зміст кожної карти.

Композиційні рішення, які Топпі застосує у «Primordial Tarot», демонструють винятково місткий творчий задум та експериментальний підхід до побудови образів. Їх можна поділити на кілька типів, які вносять неповторний відтінок візуальній мові колоди, створюючи гармонійний, але також динамічне протиборство змістової та формальної площин.

Одним із найпомітніших прийомів є доволі часто використання поділу композиції по верхній лінії золотого перетину й так само по вертикалі. Цей класичний підхід до композиції [2, с.114] дозволяє зберігати структурний баланс, одночасно підкреслюючи й виділяючи ключові елементи композиції, що автоматично стають центром зорової уваги. Рідше художник вдається до властивих йому діагональних перетинів.

Враховуючи часові рамки, коли карти створювались, а саме 1989-1992 рр., авторська манера Топпі вже була

відшліфована та переживала нові етапи метаморфоз, переводячи композиційні структури в більш вертикальні площини, надаючи їм монументального й поетичного вигляду. Зважаючи на це, принципи композиції, які ми бачимо в «Primordial Tarot», очевидно перекликаються зі стилістикою графічного роману «Sharaz-De» (1984 р.), який по праву можна вважати його магнум-опусом. Побудова складних фігур, текстур і ліній за ритмічними патернами визначає просторові взаємодії у «Sharaz-De» Топпі [7]. Кожен елемент має власну динаміку та значущість. «Primordial Tarot» розвиває ці прийоми: вертикальні композиції підкреслюють символізм, а текстури й орнаменти набувають смислового навантаження, виходячи за межі декору.

Топпі застосовує єдині принципи у всіх форматах. Комікси, Таро та інші твори митця втілюють спільні засади по-своєму. Візуальний ритм народжується з гри плям, зміщених центрів і переплетених ліній. Ця взаємодія елементів створює динаміку, однаково притаманну й картам Таро, і сторінкам коміксів. Майстерно адаптуючи прийоми коміксів та синтезуючи попередні експерименти, художник створює символічні твори, де форма і змістовне наповнення гармонійно переплітаються. Його унікальний підхід породжує збалансовані роботи на межі візуальної оповіді та глибокої символіки.

Композиція образів підпорядкована строгій ієрархії. Звичні білі плями-паузи, які є характерними для багатьох робіт Топпі [4], поступаються місцем насиченим кольоровим заливкам та текстурним орнаментам. Це ущільнює зображення та посилює емоційний вплив. Фокусні елементи займають ключові позиції, тоді як дрібниці поглиблюють перспективу. Такий підхід занурює глядача в насичений візуальний світ, де кожна деталь працює на цілісне сприйняття. Топпі експериментує з

нетиповим для себе підходом, зміщуючи ключові елементи до краю полотна у деяких картах (рис. 1). Така деконструкція центру породжує відчуття напруги, наче важливе от-от зникне з виду. Натомість, середина і зворотній край композиції перенасичені текстурами і плямами. Вони врівноважують дисбаланс, формуючи динамічний, але гармонійний ритм [2, с. 106]. Це різко контрастує зі звичною для митця центричною, або естетично зміщеною (за золотим перетином) структурою з чіткими акцентами. Новаторське рішення створює незвичний візуальний ефект, балансує на межі хаосу та порядку.

У «Primordial Tarot» Топпі відходить від звичного стилю, наповнюючи карти щільними образами без пауз. Це різко контрастує із його іншими роботами-портфоліо, присвяченим хайку, або в серіях, які зображають бестіарій, де білий простір грає ключову роль [11]. У цих творах композиція здебільшого замкнена, з чітко окресленими межами й виразною організацією простору. Білі площини стають частиною візуальної розповіді, підкреслюючи лінії та силуети. У таро ж панує атмосфера насиченості й безперервності, занурюючи глядача в суцільний потік образів.

Наслідуючи зображальну традицію класичної колоди, Топпі використовує незамкнену композицію, майже не властиву йому. Винятком є тільки ілюстрації раннього періоду до серії дитячої літератури «La scala d'oro» («Золоті сходи») для видавництва «UTET» [6]. Топпі в роботі над «Primordial Tarot» демонструє певну гнучкість у виборі композиційних рішень, але ці підходи не завжди функціонують ідеально з погляду художньої єдності чи візуальної мови. Так, можна помітити певне загравання із замкнутими просторами. До прикладу Карта 2 (рис. 1) демонструє такий зразок замкнутої композиції.

Центральним елементом є великий круглий камінь, огорнутий темним тлом, що масивністю і статичністю буквально «закриває» простір, утримуючи увагу глядача всередині формату. Його округла форма природно спрямовує рух очей, повертаючи їх до центру зображення. Додаткові елементи, як фігури людей на горизонті чи дрібніші камені, хоча й доповнюють, проте, змішують ці два композиційні підходи.

Динаміка та напруга карт «Primordial Tarot» виникають із асиметричних композицій Серджіо Топпі. Цей композиційний лад створює змістовну насиченість і виразність зображень. Концептуальна полівимірність колоди підкреслюється унікальним візуальним підходом. Послідовне застосування асиметрії надає роботам Топпі характерної емоційної сили. Результат – вражаюча глибина та складність кожної карти таро. Карта 5 (рис. 1) – це яскравий приклад асиметрії в дії. Велетенський камінь, нахилений у ліву сторону, відразу ловить погляд, а фігура під ним, яка розташована в нижній частині, створює цікаве зміщення центру ваги. Карта 10 (рис. 1) так само є прикладом асиметрії. Композиційний центр зміщений ліворуч: головна вертикальна структура (тотем) контрастує з фігурою мандрівника внизу, яка врівноважує простір.

Більшість ілюстрацій Топпі для карт Таро тяжіють до динамічної композиції, де лінії, форми й ритм працюють на створення руху. Діагональна побудова, яка доволі часто зустрічається в ілюстраціях, є запорукою динаміки. Її чітко можна помітити на картах 4,12 масті Крові та карті 6 на масті Природи. Також Карта 14 (нижній середній ряд, синє тло) – виразна динамічність. Витягнута рука і рвучкі лінії волосся, що розходяться променями, створюють відчуття руху. Зі статичних прикладів у даній вибірці претендують карти 2 (рис. 1). Вони мають чітку вертикальну ритміку, що

додає композиції монументальності і візуального спокою [2, с.106].

Центральний елемент у творах Топпі формує ядро всієї композиції. Майстерно урівноважуючи деталі, митець вибудовує гармонійну структуру навколо цього осередку. Ритмічне чергування контрастів підкреслює ключові аспекти та зосереджує погляд глядача. Така техніка дозволяє художнику створювати виразні та збалансовані зображення, де кожен елемент відіграє свою роль у цілісному візуальному наративі. Один із улюблених прийомів Топпі «чорне на білому, біле на чорному» адаптується до цієї нової манери. Так карта 5 (рис. 1) зображує постать, яка сидить в отворі великої природної арки, створюючи драматичний контраст між темним переднім планом та яскравим жовтим фоном. Цей художній спосіб демонструє майстерне використання контрасту між світлом і тінню, де темний силует чітко вимальовується на тлі світлого простору і робить чіткий акцент на фігурі. Ритмічність присутня як у загальному композиційному плані, так і рівні декору, де авторська орнаментика послідовно застосовується на всіх картах.

Контрастні форми створюють напружений наратив. Колір виступає емоційним та структурним елементом, а світлотінь набуває своєрідного архітектурного характеру. Зіставлення масштабів і текстур створює полісемантичну знакову нарацію. Геометрична чіткість переплітається з експресивною пластикою. Топпі майстерно поєднує візуальні антитези. Особливо примітним є його підхід до колористичного вирішення, де кожна хроматична домінанта від теплих охристих до холодних синіх тонів працює не лише як засіб емоційної експресії, а й як структурний елемент, який організовує простір аркуша. Складна система акцентів і пауз формує візуальну драматургію. Графічна мова Топпі демонструє глибоке

розуміння візуальної комунікації, а його роботи – це складні наративні структури, насичені символізмом. Проте, «Primordial Tarot» характеризується й певною візуальною монотонністю, яка підриває виразність колоди. Одноманітні композиційні рішення швидко насичують глядача, створюючи ефект шаблонності. Брак різноманітних прийомів робить зображення передбачуваними, знижуючи їхню здатність утримувати увагу. Хоча стриманість підкреслює первісну простоту й архетипічність, вона обмежує передачу складних емоцій та ситуацій. Повторювані композиції втрачають свіжість, а карти здаються однотипними. Це зменшує їхню візуальну привабливість і глибину інтерпретації, оскільки глядач зникає до усталених схем. Така обмеженість композиційного стилю знижує потенціал колоди для тривалого візуального впливу та багатогранного тлумачення.

Висновки. У процесі створення колоди «Primordial Tarot» Серджіо Топпі торує власний шлях, відходячи від традиційної іконографії Таро. Художник розриває зв'язки з усталеною тарологією та відкидає символіку Райдера-Уейта й марсельську традицію, занурюючись в архаїчну образність. Замість фіксованих значень візуальний ряд карт спонукає до індивідуальної інтерпретації, яка ґрунтується на внутрішній логіці композиції та колористики. Цей підхід сприяє розширенню семіотичного поля Таро, не порушуючи його основних структур.

Систематизація особливостей композиційної структури «Primordial Tarot» дозволила виявити декілька ключових художніх рішень, які формують унікальну пластичну мову колоди. Насамперед, це асиметрія в роботах Топпі, яка є не випадковою і породжує внутрішню напругу композиції, змушуючи погляд рухатися по карті в пошуках балансу.

Колірне рішення колоди побудоване на чіткому розподілі спектру між мастями: синій відтінок із символом вази позначає масть Душі, переосмислюючи традиційні Чаші; золотаво-жовта гама характеризує масть Самородку, що відповідає класичним Пентаклям; зелень природи трансформує Жезли; червона барва крові перегукується з мастю Мечів. Така хроматична структура не лише організовує колоду візуально, але й поглиблює її символічне прочитання. Орнаментальність та ритміка елементів у картах Топпі відображають його захоплення первісним мистецтвом. Проте, художник не копіює стародавні візерунки, а створює власну систему декоративних елементів, які органічно вплітаються у загальну композицію. Текстури, лінійні патерни та фактури формують складне візуальне плетиво, яке не переважає над основним образом.

Загальний аналіз композиційної структури виявив тенденцію до недостатньої різноманітності, яка проявляється у повторюваному використанні певних схем. Топпі часто повторює улюблені прийоми, що може створювати ефект одноманітності. Проте, це радше свідчить про цілісність авторського стилю, ніж про брак творчої уяви майстра. Хоча стриманість форм може видаватися виправданою з огляду на концепцію «первісного» Таро, вона суттєво обмежує емоційний діапазон зображень. Карти, попри їхню технічну досконалість, часто зливаються в пам'яті через схожість структурних рішень. Така передбачуваність композиції послаблює потенціал колоди як інструменту для глибинної інтерпретації.

Порівняльний аналіз з іншими роботами Топпі виявляє відмінності у підходах до композиційної організації. Зокрема, в даній роботі спостерігається тенденція до більш консистентного використання певних

схем, тоді як у інших своїх творах автор демонструє ширший спектр композиційних рішень.

«Primordial Tarot» є органічним продовженням художніх пошуків Серджіо Топпі, зокрема тих, які знайшли відображення в графічному романі «Sharaz-De» (1984 р.). В обох творах помітне майстерне використання вертикальних композицій, складна ритміка ліній та характерна робота з текстурами. Проте, саме в Таро художник розвиває ці прийоми далі: замість звичних для його коміксів білих пауз з'являються насичені кольорові площини, а символічна мова стає більш концентрованою через обмежений формат карти. Встановлено, що подібна еволюція стилю демонструє здатність майстра адаптувати свої художні засоби під новий медіум, зберігаючи при цьому впізнавану авторську манеру. Втім, деякі композиційні рішення, які чудово працювали у просторі графічного роману, втрачають свою виразність у тісних межах карти Таро. Цілісність «Primordial Tarot» тримається на тонкому балансі між формою та змістом. Кожен елемент композиції від вибору колірної гами до розташування фігур працює на розкриття символічного наповнення карти. Топпі уникає декоративності заради декоративності: текстури, орнаменти та лінійні ритми органічно вплітаються в загальну структуру зображення, посилюючи його змістове навантаження.

Ілюстрації «Primordial Tarot» посідають визначне місце в італійській графіці кінця ХХ ст., синтезуючи різні візуальні традиції. Серджіо Топпі майстерно поєднує експресивний авторський стиль з архаїчною образністю. Його унікальний витвір балансує між комерційним проєктом та мистецьким висловлюванням. Колода залишається актуальною і для сучасної аудиторії, демонструючи потенціал переосмислення класичних форм крізь призму індивідуального художнього бачення.

Подальші дослідження творчості Серджіо Топпі та роботи над «Primordial Tarot» можуть зосереджуватися на порівнянні його стилю з іншими ілюстраторами Таро. Залучення міждисциплінарних методів, таких як психологія, семіотика й культурологія, сприятиме глибшому розумінню його унікального візуального наративу. Вивчення впливу творчості Топпі на сучасне мистецтво та графіку дозволить оцінити те, як його стиль надихає нові покоління митців і переосмислюється у сучасній ілюстрації та графічних романах.

Список використаних джерел:

1. Гудак В. Основи композиції – провідна ланка навчально-методичного процесу підготовки митця. Вісник Харківської державної академії дизайну й мистецтв. 2010. № 3. Сс. 44-52.
2. Іттен Й. Елементи образотворчого мистецтва: навч. вид. Київ: ArtHuss, 2023. 168 с.
3. Іттен Й. Мистецтво кольору. Київ: ArtHuss, 2022. 95 с.
4. Angiolino A. Toppi Sergio. URL: <https://salolli/aFfcDFc>
5. Auger E.E. Tarot and Other Meditation Decks: History, Theory, Aesthetics, Typology. McFarland, 2004. 224 p.
6. Boschi L. Ancora sull'arte di Sergio Toppi. Il Sole 24 Ore. 2012. URL: <https://salolli/6538A84>.
7. Gravett P. Sergio Toppi: Master of the Impossible. Comic Heroes Magazine. No. 15. 11, 2012. URL: <https://salolli/b25AFD2>.
8. Jodorowsky A., Costa M. The Way of Tarot: The Spiritual Teacher in the Cards. Rochester: Destiny Books, 2009. URL: <https://salolli/061fC30>.
9. Les tarots de Topp. URL: <https://salolli/EEC8FFE>.
McKinley C. Sergio Topp. URL: <https://salolli/9CE26FB>.

10. Minnion J. Masters of Black & White: Sergio Toppi. URL: <https://sal0.li/BB23EbE>.

11. Moore B. Primordial Tarot. Tarocchi delle Origini. Lo Scarabeo, 1989-1992-2020. Italy.

Taras Yu. KOPANSKYI,

PhD Student,

National Academy of Fine Arts and Architecture,

Kyiv, Ukraine,

e-mail: taras.kopanskyi@naoma.edu.ua,

ORCID: 0000-0003-0878-8050

**ARTISTIC AND EXPRESSIVE FEATURES OF SERGIO
TOPPI'S ILLUSTRATIONS (BASED ON THE
“PRIMORDIAL TAROT” DECK)**

Abstract. This article presents a comprehensive art analysis of the imagery and compositional features in Sergio Toppi's illustrations for the “Primordial Tarot” deck. The study explores the artist's unique approach to reinterpreting the traditional iconography of the Tarot system through the lens of primordial culture and archaic symbols. Based on an in-depth examination of the visual material, the article reveals the specifics of Toppi's compositional solutions, his use of color, dynamic structures, and ornamental details that distinguish his work from other Tarot interpretations.

The research highlights the distinctive compositional techniques employed in the illustrations, including the application of the golden ratio, asymmetrical solutions, dynamic diagonal structures, and rhythmic spatial organization. Special attention is given to Toppi's stylistic evolution, particularly the influence of his work in the graphic arts genre on his approach to creating Tarot illustrations.

The article showcases Toppi's innovative approach to developing a visual language. It analyzes how the artist utilizes contrasts of forms, scales, and textures to construct a complex semantic structure within the images. Certain limitations of Toppi's chosen compositional method are also identified, such as a tendency toward visual monotony, which may affect the perception of the deck as a whole.

Additionally, the study examines Toppi's meticulous attention to detail and mastery of line work, which contribute to the intricate interplay of textures and shapes in his illustrations. His distinctive use of negative space and layered compositions creates a sense of depth and movement, drawing the viewer into the narrative embedded within each card. These artistic decisions reflect a deep understanding of both visual dynamics and the symbolic complexity inherent in Tarot imagery.

This research demonstrates how Toppi expanded the boundaries of the Tarot genre through his reinterpretation of traditional symbolism and creation of a unique visual language. His work resonates with the deeper layers of human consciousness and cultural memory. The findings of this study may be valuable for art historians, graphic designers, and visual culture researchers, offering insights into the interplay between visual art and symbolic systems.

Key words: visual language, imagery, color, composition, archaic symbols, Tarot.

References:

1. Hudak, V.A. (2010). Osnovy kompozytsii – providna lanka navchal'no-metodychnoho protsesu pidhotovky mytsia [The basics of composition are the leading link in the educational and methodological process of an artist's training]. Visnyk Kharkivskoyi derzhavnoyi akademiyi dyzaynu i mystetstv: zb. nauk. prats, 3, 44-52 [in Ukrainian].

2. Itten, Y. (2022). *Mystetstvo kol'ory*. [The art of color]. Kyiv: ArtHuss [in Ukrainian]
3. Itten, Y. (2023). *Elementy obrazotvorchoho mystetstva: navch. vyd.* [Elements of fine art] Kyiv: ArtHuss [in Ukrainian]
4. Angiolino, A. (2019). *Toppi Sergio*. Treccani.it Dizionario Biografico degli Italiani. 96. Available at: <https://salo.li/aFfcDFc> [in Italian].
5. Auger, E.E. (2004). *Tarot and Other Meditation Decks: History, Theory, Aesthetics, Typology*. McFarland.
6. Boschi, L. (2012). *Ancora sull'arte di Sergio Toppi*. Il Sole 24 Ore. Available at: <https://salo.li/6538A84> [in Italian].
7. Gravett, P. (2012). *Sergio Toppi: Master of the Impossible*. *Comic Heroes Magazine*, 15. Available at: <https://salo.li/b25AFD2> [in English].
8. Jodorowsky, A., Costa, M. (2009). *The Way of Tarot: The Spiritual Teacher in the Cards*. Rochester: Destiny Books. Available at: <https://salo.li/061fC30> [in English].
9. *Les tarots de Toppi*. (n.d.). Available at: <https://salo.li/EEC8FFE> [in French].
10. McKinley, C. (2010). *Sergio Toppi*. bdzoom.com. Available at: <https://salo.li/9CE26FB> [in French].
11. Minnion, J. (2020). *Masters of Black & White: Sergio Toppi*. johnminnion.com. Available at: <https://salo.li/BB23EbE> [in English].
12. Moore, B. (1989-1992-2020). *Primordial Tarot. Tarocchi delle Origini*. Lo Scarabeo, Italy.